

# **GABIŲ VAIKŲ IDENTIFIKAVIMAS IR ATPAŽINIMAS**

**Biržų „Aušros“ pagrindinė mokykla**

## GABŪS VAIKAI TAI...

- aukštų intelektinių gebėjimų vaikai, galintys efektyviai įgyti žinių, gebėjimų ir kompetencijų;
- jie lenkia arba pajėgūs pralenkti panašios patirties ir aplinkos bendraamžius savo vienos ar kelių mokslo sričių akademiniiais pasiekimais;
- geba išsikelti mokymosi tikslus, užduočių atlikimo būdą, susirasti reikiamą informaciją, reflektuoti individualią pažangą;
- turi būtinų dalykinių ir bendrųjų kompetencijų (žinių bei supratimo, praktinių gebėjimų bei pozityvią vertybinę orientaciją) visumą ir geba pagrįsti savo nuostatas, sprendimus, pasirinkimus; pademonstruoti įgūdžius, gebėjimus, veiklos būdus?;
- jų įgytų dalykinių ir bendrųjų kompetencijų visumos lygis optimalus, t.y. atitinkantis amžiaus grupei keliamus tikslus ir individualias galias, siekius bei ugdymosi patirtį;
- šiems vaikams būdingas aukštas kūrybiškumo lygis;
- suvokia savo asmenybės unikalumą, moka įsivertinti asmeninę kompetenciją;
- pasitiki savo jėgomis, nebijo iššūkių, yra sveikai ambicingi ir atkaklūs;
- moka bendrauti ir bendradarbiauti, prisiimti atsakomybę;

# GABUMŲ NUSTATYMAS: SRITYS

**INTELEKTINĖ** (bendrieji intelektiniai gebėjimai: sparti pažintinė raida, ankstyvi skaitymo įgūdžiai, atmintis, turtingas žodynas, platūs interesai, smalsumas, suvokimas ir t.t.)

**MOKSLO** (specialieji gebėjimai tam tikroje mokslo srityje)

**MENINĖ** (specialieji gebėjimai meno srityse)


**PSICHOMOTORINĖ** (psichomotoriniai gebėjimai - sportiniai, fizi-niai gebėjimai)

**SANTYKIŲ EMOCINĖ** (psichosocialiniai gebėjimai- socialiniai įgūdžiai, gebėjimas, vadovauti, lyderiauti ir pan.)

# GABAUS VAIKO ATRANKA MOKYKLOJE

- INTELEKTO STRUKTŪROS TESTAS I-S-T 2000R
- WILDE INTELEKTO TESTAS
- INTELEKTO TESTAS BIS-HB
- PIEŠIMO TESTAS KŪRYBIŠKAM MAŠTYMUI
- STANDARTIZUOTŲ ŽINIŲ TESTAS
- KŪRYBINIO MAŠTYMO ĮGŪDŽIAI
- PSICHOSOCIALINIAI SUGEBĖJIMAI (Delphi testas)
- KŪRYBIŠKUMO ĮVERTINIMO SKALĖ

# GABAUS VAIKO ATRANKA MOKYKLOJE

- ▶ VAIKO APLINKOS IR MOKYMOSI ANKETA
  - ▶ MOKYMOSI PASIEKIMŲ VEIKSNIŲ KLAUSIMYNAS (tėvams, mokytojams, vaikams)
  - ▶ GALIŲ IR SUNKUMŲ KLAUSIMYNAS (SDQ-Lit)
- 

# GABAUS VAIKO ATPAŽINIMO RODIKLIAI IR INSTRUMENTAI

	<b>Kokybiniai</b>	<b>Kiekybiniai</b>
<b>Rodikliai</b>	<b>Mokytojo nuomonė</b> <b>Tėvų nuomonė</b> <b>Bendraamžių nuomonė</b> <b>Paties vaiko nuomonė</b>	<b>Vaiko mokymosi rezultatai</b> <b>Konkursai, olimpiados</b> <b>Standartizuotų testų rezultatai</b> <b>Kiti vaiko veiklos produktai</b>
<b>Instrumentai</b>	<b>Klausimynai ir rangavimo skalės</b>	<b>Grupiniai intelekto testai</b> <b>Grupiniai kūrybiškumo testai</b> <b>Grupiniai pasiekimo testai</b>

# GABIŲ VAIKŲ TIPAI

- ▶ „Sėkmės lydymo“ gabaus vaiko tipas;
- ▶ „Savarankiško“ gabaus vaiko tipas;
- ▶ „Slepiančio savo gabumus“ gabaus vaiko tipas;
- ▶ „Sunkaus“ gabaus vaiko tipas;
- ▶ „Iškritusio iš mokyklos“ gabaus vaiko tipas;
- ▶ „Dvejopai išskirtinio“ gabaus vaiko tipas.

# „SAVARANKIŠKO“ GABAUS VAIKO TIPAS

Tai savarankiškai sėkmingai besimokantys gabūs vaikai. Jie patys „pasiima“ tai, ko mokymosi sistema jiems negali duoti.

## Atpažinimas

Lengvai atpažįstami, išsiskiria iš bendraamžių gerais mokymosi pasiekimais, aukštais intelekto ar žinių testų rezultatais, mokytojai gana anksti pastebi ir įvertina jų gebėjimus.



# „SĖKMĖS LYDIMO“ GABAUS VAIKO TIPAS

Jie pasižymi gerais akademiniais pasiekimais, aukštais intelekto ar žinių testų rezultatais, mokytojai gana anksti pastebi ir įvertina jų gebėjimus.

## Atpažinimas

- Paprastai šio tipo mokiniai turi daug žinių, yra kompetentingi, nors nebūtinai kūrybingi.
- Šie vaikai dažnai nuobodžiauja pamokų metu, stengiasi mokytis dėdami kuo mažiau pastangų ir darbo.
- Neretai šio tipo vaikai linkę į perfekcionizmą, siekia aukštų rezultatų, tačiau dažniau vadovaudamiesi kitų (mokytojų ar tėvų), bet ne savo paties iškeltais tikslais ar interesais.
- Pasižymi išorine mokymosi motyvacija.

# „SLEPIANČIO SAVO GABUMUS“ GABAUS VAIKO TIPAS

Vaikai, kurie praranda motyvaciją ir susidomėjimą tuo, kuo anksčiau domėjosi, kurie neigia ir slepia savo gabumus, stengdamiesi priklausyti ne tokių gabių savo bendraamžių grupei.

## Atpažinimas

- Mokytojų akimis, tai daugiau nei vidutinių gabumų mokiniai arba tiesiog tik sėkmingai besimokantys mokiniai. Šio tipo vaikai atpažįstami iš aukštų pasiekimų ir IQ testų rezultatų.
- Kad ir kaip jie stengtųsi slėpti savo gabumus ir neišsiskirti, jų gabumus vis dėlto pastebi tiek mokytojai, tiek bendraamžiai, apie juos žino ir tėvai.

# „SUNKAUS“ GABAUS VAIKO TIPAS

Tai išskirtinis gabaus vaiko tipas. Dažniausiai šie vaikai pasižymi dideliu kūrybingumu. Abejoja autoritetais, neretai gali prieštarauti mokytojui, būti netaktiški, sarkastiški, užsispyrę. Bendraudami su kitais, linkę konfliktuoti. Gauna nedaug apdovanojimų ar teigiamų įvertinimų. Deja, daugelis šių vaikų nepatenka į įvairias gabių vaikų ugdymo programas.

## **Atpažinimas**

Mokytojų nuomone, šie vaikai linkę nusižengti drausmei, neretai mokytojai nepastebi išskirtinių šių vaikų gabumų.

- Juos labiau pastebi ne mokytojai, o bendraamžiai ar kiti su mokymu nesusiję asmenys.
- Šie vaikai pasižymi itin dideliu kūrybingumu.
- Didelius jų gabumus rodo kūrybingumo testai ar veiklos rezultatai.

# „IŠKRITUSIOJO IŠ MOKYKLOS“ GABAUS VAIKO TIPAS

Dažniausiai šio tipo vaikų interesai yra už mokyklos ribų, nes jie negauna paramos ir nerealizuoja savęs įprastoje mokyklinėje aplinkoje. Neretai jie mokyklą lanko nenuosekliai, o jei ir lanko, tai sunkiai įsitraukia į klasės ir mokyklos veiklą.

## Atpažinimas

- Mokytojams jie atrodo kaip vidutiniai ar net prasčiau už vidutinius besimokantys mokiniai.
- Tokių vaikų gabumai atpažįstami tik atliekant bendrą ir išsamų įvertinimą, kai išryškėja jų IQ ir mokymosi pasiekimų neatitikimas.
- Kartais atpažinti padeda ir kitų gabių vaikų rekomendacijos, pastebimas didelis jų kūrybingumas, dažniau nemokyklinėje veikloje.

# „DVEJOPAI IŠSKIRTINIO“ GABAUS VAIKO TIPAS

Šis tipas apima vaikus, kurių išskirtinumas dvejopas – jie pasižymi ir gabumais, ir vienu ar kitu sutrikimu, tokiu kaip sensorikos sutrikimai, mokymosi negalios ir pan. Turimas sutrikimas neleidžia pasireikšti gabumams. Dėl šios priežasties šių vaikų gabumus sunku atpažinti, ir dažnai jie taip ir nesulaukia tinkamo ugdymo ir paramos.

## Atpažinimas


Mokytojams šie vaikai atrodo kaip vidutiniai ar net prasčiau už vidutinius besimokantys mokiniai.

- Juos atpažįsta specialistai testuodami vaikus ir vertindami jų veiklą ar užduočių atlikimą.
- Šie vaikai gali atrodyti kaip turintys negalią, bet nėra atpažįstami kaip gabūs.


# VEIKSNIAI, TRUKDANTYS GEBĖJIMŲ RAIŠKAI

- Motyvacijos stoka (vidinis pasitenkinimas rezultatu)
- Silpna impulsų kontrolė
- Greitas atsisakymas dirbti
- Darbų atidėliojimas
- Nesėkmės baimė
- Netinkamas gebėjimų naudojimas
- Nesavarankiškumas
- Netinkamos atribucijos
- Koncentracijos stoka
- Pusiausvyros tarp analitinių, kūrybinių ir praktinių gebėjimų nebuvimas

# **GABAUS VAIKO ATVEJO ANALIZĖ**

- **Moksleivio duomenys**
  - **Informacijos šaltiniai**
  - **Pagrindinė informacija**
  - **Charakteristikos nusakančios gabumus**
- 

# T. ARMSTRONG'AS SUFORMULAVO DVYLIKA GENIJUI REIKALINGŲ SAVYBIŲ

- Noras ir vidinis poreikis sužinoti bei pažinti aplinką, smalsumas
  - Domėjimasis ir stebėjimasis viskuo, kas nauja ar neįprasta
  - Lankstumas renkantis tyrimo objektus, būdus ir priemones
  - Tyrinėjimų džiaugsmas ir pasitenkinimas savo rezultatais
  - Gebėjimas net ir „rimtą“ darbą paversti žaidimu
  - Išmintingumas
  - Kūrybingumas
  - Išradingumas
  - Vaizduotė ir fantazija
  - Išvystytas humoro jausmas
  - Jautrumas aplinkai ir žmonėms
  - Gyvybingumas ir energingumas
- 



**„Nė viena valstybė nėra tokia turtinga,  
kad galėtų švaistyti savo žmogiškuosius  
resursus, laiku ir tinkamai  
neidentifikuodama intelekto ar kitų  
potencialių galių turinčių vaikų. Visam  
tam reikalingos atitinkamos priemonės“**

1994 m. Europos Tarybos Generalinės  
Asamblėjos itin gabių vaikų ugdymo 1248 rekomendacijos 3  
str.